

CÔNG TRÌNH *ENCYCLOPEDIA OF MEDIEVAL LITERATURE* VÀ KINH NGHIỆM CHO VIỆC BIÊN SOẠN *BÁCH KHOA THƯ VĂN HỌC TRUNG ĐẠI VIỆT NAM*

NGUYỄN NHƯ TRANG *

Tóm tắt: Trên cơ sở tìm hiểu một công trình bách khoa thư chuyên ngành Văn học có uy tín trên thế giới, bài viết vận dụng thành tựu, giá trị của công trình đó để rút ra được kinh nghiệm cho việc biên soạn bách khoa thư chuyên ngành Văn học ở Việt Nam. Bài viết gồm hai phần: Phần thứ nhất trình bày những nghiên cứu, khảo sát về công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*; Phần thứ hai trình bày bài học kinh nghiệm cho việc biên soạn *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*.

Từ khóa: Công trình, kinh nghiệm, biên soạn, bách khoa thư, văn học trung đại.

Abstract: On the basis of exploring a prestigious literary encyclopedia in the world, the article applies its achievements and values to draw experience for compiling literary encyclopedia in Vietnam. The article consists of two parts: the first part studies and surveys the *Encyclopedia of Medieval Literature*; the second part presents experience in compiling *Encyclopedia of Medieval Literature in Vietnam*.

Keywords: Work, experience, compilation, encyclopedia, medieval literature.

1. Mở đầu

Việc tìm hiểu các công trình bách khoa thư lớn trên thế giới để vận dụng vào biên soạn bách khoa thư ở Việt Nam là cần thiết, bởi công việc biên soạn bách khoa thư ở nước ta hiện nay còn khá mới mẻ. Trong đó, vấn đề về lý thuyết và kinh nghiệm biên soạn được đặt ra như một nhu cầu thực tế, cấp bách. Chúng ta cần có sự tham khảo, tham chiếu, tiếp thu tinh hoa của các công trình bách khoa thư trên thế giới và vận dụng những thành tựu họ đã đạt được để tiến hành biên soạn những công trình thực sự có giá trị học thuật ở trong nước. Việc nghiên cứu, khảo sát công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* (*Bách khoa thư Văn học Trung đại*) trên phương diện cấu trúc vĩ mô, cấu trúc vi mô, từ đó rút ra bài học kinh nghiệm cho việc biên soạn công trình *Bách khoa thư Văn học*

* ThS - Viện Từ điển học và Bách khoa thư Việt Nam; Email: nguyennhutrangvtd@gmail.com

Trung đại Việt Nam có ý nghĩa thiết thực trong bối cảnh hiện nay.

2. Nội dung

2.1. Khái quát về công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*

Công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* của tác giả Jay Ruud, xuất bản năm 2006. Công trình có cấu trúc gồm các phần chính như sau: Preface (Lời nói đầu); Introduction (Lời giới thiệu); Authors' Time Line (Mốc thời gian của các tác giả); Writers Covered, by Language of Composition (Các tác giả đã giải quyết các vấn đề bằng ngôn ngữ sáng tác); Entries A to Z (Các mục từ từ A đến Z); Selected Bibliography (Thư mục đã chọn) gồm: Reference Works (Các công trình tham khảo), Primary Texts (Các nội dung chính), Secondary Sources (Nguồn thứ cấp); Contributors (Những người đóng góp) gồm: Editorial Assistants (Các trợ lý biên tập), Contributing Scholars (Những học giả có đóng góp cho công trình); Index (Mục lục).

Công trình được viết bằng tiếng Anh, bởi theo tác giả, tiếng Anh được hiểu tốt nhất và quen thuộc hơn trong ngữ cảnh của văn học Châu Âu (bao gồm một số lượng đáng kể các văn bản và nhà văn từ Pháp, Đức, Ý, sách văn học cổ của người Bắc Âu, Celtic, Tây Ban Nha, Bồ Đào Nha, các nhà văn từ cuối thời cổ điển và thời trung cổ La-tinh, những người đã hình thành nên nền văn học thời trung cổ đầu tiên ở Châu Âu).

Trong phần Lời nói đầu, tác giả bày tỏ lòng biết ơn của mình đối với tác giả của các công trình, cuốn sách đã được xuất bản trước đó, các trợ lý biên tập,... Họ là những người đã có sự giúp đỡ về mặt chuyên môn để tạo nên sự thành công của công trình.

Theo tác giả, việc xác định mốc/khoảng thời gian trung đại không phải là một việc

đơn giản và dễ dàng. Hơn nữa, việc biên soạn một công trình bách khoa thư về “Văn học thời trung cổ” của thế giới là một việc làm khá khó, họ ví đó như “viễn cảnh khó khăn” (daunting prospect), bởi nó liên quan đến khoảng thời gian khá dài hơn 1.000 năm cùng nhiều vấn đề liên quan đến Văn học truyền thống tiêu biểu của Trung Đông, Ba Tư, Ấn Độ, Trung Quốc, Nhật Bản, Hàn Quốc,... Điều quan trọng hơn cả là những vấn đề liên quan đến văn học thời kỳ trung đại đã thể hiện được sự phát triển nhanh chóng của nền văn học ở các quốc gia thuộc nhiều châu lục khác nhau như: Châu Âu, Châu Á, Châu Phi và Châu Mỹ.

Về đối tượng tiếp nhận, công trình hướng đến những người có trình độ phổ thông trở lên. Mục từ được lựa chọn đưa vào công trình có sự tham khảo, gợi ý từ các tuyển tập khá phổ biến của Văn học thế giới, Văn học phương Tây và Văn học Anh. Các mục từ này thường được sử dụng trong các văn bản của trường đại học, với những môn học nhập môn hoặc ở lớp trung học với trình độ nâng cao; học sinh tiểu học, giáo viên, những người muốn tìm kiếm thông tin nền tảng liên quan đến văn học truyền thống của các tác giả ở khắp các châu lục trên toàn thế giới đều có thể tham khảo và tra cứu công trình này. Trong số những mục từ, mục liên quan đến văn học Anh được mở rộng hơn cả, tức là có số lượng nhiều hơn cả.

2.2. Cấu trúc vĩ mô của công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*

Bảng mục từ bao gồm các loại hình mục từ: tác giả, tác phẩm, thể loại Văn học, lịch sử Văn học, nhân vật Văn học và nghệ thuật Văn học.

Với loại mục từ tác giả, công trình đề cập đến các tác giả tiêu biểu như: Abelard, Peter (Pierre Abelard) - nhà văn người

Pháp; Abulafia, Meir ben Todros ha-Levi (Ramah) - nhà văn người Tây Ban Nha; Abu Nuwas (Abu Nuwas al-Hasan ibn Hani al-Hakami) - nhà văn người Ba Tư; Adam (Ordo representationis Ade, Le Jeu d'Adam, Le Mystère d'Adam) - nhà văn người Pháp; Adam de la Halle (Adam le Bossu) - nhà văn người Pháp; Aelfric (Ælfric, "the Grammarian") - nhà văn người Anh; Cynewulf - nhà thơ người Anh; Der von Kurenberg - nhà thơ người Đức; Dinis (King Diniz) - vua, nhà thơ người Bồ Đào Nha; Dojoji Kanze Kojirô Nobumitsu - Nhà viết kịch người Nhật Bản; Đỗ Phủ (Tu Fu) - nhà thơ người Trung Quốc; Eilhart von Oberg - nhà thơ người Đức; Ephraim ben Jacob của Bonn - Nhà thơ và nhà chú giải người Do Thái; Garland, John (Johannes de Garlandia) - nhà thơ, nhà ngữ pháp học La-tinh người Anh; Hafez, Mohammad Shamsoddin (Hafiz) - nhà thơ người Ba Tư; Hàn Dũ (Han Yü) - nhà thơ người Trung Quốc; Hartmann von Aue - nhà thơ người Đức; Lý Bạch (Li Po, Li T'ai-po) - nhà thơ người Trung Quốc;... Các tác giả được lựa chọn đưa vào công trình đều là những tác giả tiêu biểu, những người có tư tưởng, phong cách cũng như quan điểm thẩm mỹ có tầm ảnh hưởng sâu rộng không chỉ ở trong nước mà còn ảnh hưởng đến nhiều thế hệ nhà văn ở các quốc gia khác trong khu vực và trên toàn thế giới.

Với loại mục từ tác phẩm, công trình có các mục từ như: *Adam Lay Bound* (thế kỷ XV); *Deor* (Deor's Lament) (vào khoảng thế kỷ VIII); *Dream of Rhonabwy, The (Breudwyt Rhonobwy)* (vào khoảng năm 1220); *Donna me prega Guido Cavalcanti* (vào khoảng năm 1290); *Earl of Toulouse, The (Erl of Tolous)* (vào khoảng năm 1350-1400); *Egil's Saga* (vào khoảng năm 1230); *Exodus* (vào khoảng thế kỷ VIII);

Franklin's Tale, The Geoffrey Chaucer (vào khoảng năm 1395); *Gest of Robyn Hode, A (A Lytel Geste of Robin Hode)* (vào khoảng năm 1450); *Gita-govinda (Song of the cowherd) Jayadeva* (thế kỷ XII); *Gododdin, Y (The Gododdin) Aneirin* (vào khoảng năm 600); *Heimskringla (The Disk of the World) Snorri Sturluson* (vào khoảng năm 1235); *Horn Childe* (vào khoảng năm 1300); *King Horn* (vào khoảng năm 1250-1300); *Sir Orfeo* (vào khoảng năm 1300);... Các tác phẩm văn học trung đại được lựa chọn đưa vào biên soạn trong công trình này đều là những tác phẩm có giá trị đặc sắc cả về nghệ thuật thể hiện và nội dung phản ánh, bao gồm đa dạng các thể loại văn học như: thơ, tiểu thuyết, truyện ngắn,...

Với loại mục từ thể loại Văn học, công trình có các mục từ tiêu biểu như: Allegory (Truyện ngụ ngôn); Beast epic (sử thi về con thú); Ghazal (một dạng thơ rất phổ biến trong thơ ca tiếng Ả Rập, Ba Tư và Thổ Nhĩ Kỳ); Gnostic verse (Ca dao); morality play (một loại kịch giải trí phổ biến ở Anh vào cuối thời trung cổ); mystery plays (hình thức kịch nói phổ biến rộng rãi nhất ở Châu Âu thời trung cổ); Nō- (Noh theater - hình thức kịch cổ nhất ở Nhật Bản); ottava rima (một dạng thơ có nguồn gốc ở Ý); riddles (Old English riddles - câu đố); saint's life (saint's legend, hagiography - truyền thuyết về các vị thánh về các nhân vật văn học); debate poetry (thơ tranh luận);... Bên cạnh đó còn có loại mục từ về thể thơ, gồm: complaint (một thể loại thơ trữ tình, trong đó lời thơ là những lời phàn nàn, giải thích, than vãn, khiêu nại); canzone (một dạng thơ trữ tình cuối thời trung đại ở Ý); tanka (thể thơ thời trung cổ của Nhật Bản); troubadours (thơ hát rong);... Các mục từ về thể loại Văn học dân gian cũng đã được

soạn giả đặc biệt lưu tâm và đưa vào công trình để biên soạn khá nhiều bên cạnh các thể loại văn học truyền thống như: thơ, truyện,...

Với loại mục từ lịch sử Văn học, công trình đề cập đến các mục từ về các thời kỳ văn học (như: thời kỳ Muromachi (1336-1572); thời kỳ Nara (710-794); thời kỳ Middle English (Anh Trung đại - vào khoảng năm 1100-1500),...) và các triều đại văn học (như: Tang dynasty - Triều đại nhà Đường (618-906),...). Những mục từ này đã góp phần thể hiện được lịch sử phát triển, quá trình phát triển của các thời kỳ văn học, triều đại văn học trung đại ở các quốc gia trên thế giới.

Với loại mục từ nhân vật Văn học, công trình có các mục từ tiêu biểu như: Galahad, Gawain, Guenevere, Nine Worthies, Nine Worthies, Robin Hood, Vice,... Các nhân vật được lựa chọn để biên soạn đa phần là nhân vật chính trong các tác phẩm đặc sắc, có giá trị và có khả năng khái quát những tính cách, hiện thực cuộc sống và thể hiện quan niệm của nhà văn về cuộc đời.

Với loại mục từ nghệ thuật Văn học, công trình bao gồm các mục từ cụ thể như: Nghệ thuật thơ (trobar leu, trobar ric (trobar car, trobar prim) (tr.644-645),...); Ngôn ngữ Văn học: Old English (khoảng từ năm 450-1100) (tr.479-481); Nghệ thuật Văn học: romance (chivalric romance, tr.546-548), rondeau (roundel) (tr.551), saga (tr.558-559),... Những mục từ này đóng vai trò như là “nguyên tắc thi pháp” tiêu biểu, đặc trưng, được các tác giả trung đại sử dụng để truyền tải “ý đồ” nghệ thuật của mình đến với bạn đọc.

Qua việc khảo sát bảng mục từ cho thấy, công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* có nhiều loại mục từ khác nhau, trong đó mục từ về tác giả và mục từ về tác

phẩm chiếm số lượng lớn hơn cả. Có thể thấy, các soạn giả đặc biệt quan tâm đến sản phẩm văn học và chủ thể sáng tạo (tác giả văn học). Bên cạnh đó, cuốn sách còn đề cập đến những vấn đề mang tính lý luận và lịch sử của Văn học trung đại thế giới qua việc trình bày các mục từ về nhân vật Văn học, lịch sử Văn học, nghệ thuật Văn học, thể loại Văn học. Như vậy, công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* đã tập hợp được những vấn đề cơ bản nhất của nền văn học trung đại trên thế giới dưới góc độ bách khoa thư.

2.3. Cấu trúc vi mô của công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*

Các loại mục từ trong cuốn sách được biên soạn theo những mô hình cấu trúc riêng, phù hợp nhằm cung cấp thông tin tri thức đầy đủ đến với độc giả, người tra cứu.

Mục từ về tác giả bao gồm các thông tin: tên mục từ (là tên tác giả); năm sinh, năm mất; quốc tịch; nội dung các tác phẩm chính; tiểu sử và gia đình; quá trình hoạt động chính trị (nếu có); tư tưởng và phong cách nghệ thuật; thư mục tham khảo.

Mục từ về tác phẩm bao gồm các thông tin: tên tác phẩm; thể loại; thời gian sáng tác; ngôn ngữ sáng tác; cấu trúc tác phẩm; nội dung tác phẩm; giá trị tác phẩm; thư mục tham khảo.

Mục từ về thể loại Văn học gồm các thông tin: tên thể loại văn học; định nghĩa; thể loại văn học xuất hiện chủ yếu ở đâu?; cấu trúc và hình thức trình bày, diễn đạt; giới thiệu nội dung một số tác phẩm nổi bật; thời gian tồn tại; giá trị; thư mục tham khảo. Đối với thể loại thơ ca, các soạn giả trình bày về: tên thể thơ; số lượng dòng thơ; nguồn gốc thể thơ; ngôn ngữ sáng tác; cấu tạo thể thơ; các tác giả và tác phẩm tiêu

biểu; thư mục tham khảo. Trong loại mục từ này, công trình đề cập đến một số vấn đề về khổ thơ, ví dụ: *Tail-rhyme romances*, ci (tz'u) (Tù) poetry (một dạng thơ của Trung Quốc có thể hát theo giai điệu,...

Mục từ về lịch sử Văn học bao gồm các thông tin: tên triều đại văn học hoặc tên thời kỳ Văn học; quốc gia và thời gian tồn tại; lịch sử hình thành và phát triển của triều đại; bộ máy hành chính và phương thức hoạt động của triều đại; thể loại Văn học chính; các tác giả tiêu biểu; hình thức, cấu trúc trình bày, nội dung của thể loại Văn học chính; giá trị nghệ thuật của các tác phẩm thuộc triều đại Văn học; thư mục tham khảo. Ví dụ mục từ *Tang dynasty* (Triều đại nhà Đường) được viết khá kỹ và công phu, trong đó làm nổi bật một triều đại văn học tiêu biểu không chỉ ở Trung Quốc mà còn có tầm ảnh hưởng trên toàn thế giới. Đến ngày nay, thể thơ Đường với những cấu trúc và niêm luật đặc trưng, chặt chẽ, đã và vẫn gần bó quện thuộc với người đọc và người học Văn học trên khắp thế giới. Thông qua mục từ này, người đọc có điều kiện hiểu thêm về một triều đại lớn cùng các tổ chức chính trị, hành chính độc đáo đã từng tồn tại ở Trung Quốc hơn một nghìn năm nay.

Mục từ về nhân vật Văn học bao gồm các thông tin: tên nhân vật; nhân vật xuất hiện trong tác phẩm nào?; tính cách và hành trạng của nhân vật trong tác phẩm; các tác phẩm tiêu biểu viết về nhân vật; vai trò của nhân vật; thư mục tham khảo.

Mục từ về nghệ thuật Văn học gồm các thông tin: tên nghệ thuật Văn học; đặc trưng cơ bản; các tác giả và nội dung chính của nghệ thuật; giá trị của nghệ thuật; thư mục tham khảo.

Nhìn chung, cấu trúc mục từ trong công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*

được trình bày một cách lớp lang theo trật tự nhất quán, đảm bảo tính khoa học. Các soạn giả đã có sự thống nhất cao trong việc xây dựng cấu trúc và cung cấp các thông tin tri thức theo mô hình cấu trúc đã được xây dựng. Đa số mục từ được biên soạn rõ ràng, tỉ mỉ và khách quan, mang lại những thông tin đáng tin cậy. Có thể nói, nội dung trong từng mục từ về cơ bản đã giải quyết trọn vẹn, đầy đủ một vấn đề cốt yếu của Văn học trung đại thế giới.

Encyclopedia of Medieval Literature là một công trình bách khoa thư văn học có phạm vi và quy mô lớn. Cuốn sách đã bao quát được những vấn đề chính của Văn học trung đại ở nhiều quốc gia tại các châu lục khác nhau trên thế giới. Tuy nhiên, một điều đáng tiếc là các soạn giả không đưa bất cứ mục từ nào về Văn học trung đại Việt Nam vào trong công trình này. Nếu xuất hiện một số mục từ về tác giả, tác phẩm hay thể loại Văn học trung đại tiêu biểu của Việt Nam, chắc chắn sẽ giúp hoàn thiện hơn bức tranh toàn cảnh về Văn học trung đại Châu Á trong công trình này. Về cơ bản, cuốn sách đã được biên soạn công phu, bài bản, khoa học, cung cấp lượng thông tin tri thức phong phú và đáng tin cậy. Đây sẽ là tài liệu hữu ích để tham khảo và kế thừa khi tiến hành biên soạn *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*.

2.4. Kinh nghiệm cho việc biên soạn *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*

Văn học trung đại góp phần gìn giữ và phát triển những truyền thống văn hóa và tinh thần của dân tộc Việt Nam; đồng thời góp phần làm phong phú, làm giàu có đời sống tinh thần của dân tộc bằng việc tiếp thu những tinh hoa văn hóa, Văn học nước ngoài. Những thành tựu nghệ thuật của Văn học trung đại Việt Nam đã trở thành kho tàng quý giá để Văn học hiện đại tiếp thu, kế thừa

và phát triển. Văn học trung đại là khoảng thời gian khá dài và đóng góp nhiều thành tựu trong dòng chảy lịch sử Văn học Việt Nam. Trước khi biên soạn công trình này, các soạn giả cần xác định mốc thời gian “trung đại” và nội hàm khái niệm “Văn học trung đại”. Việc xác định này sẽ trả lời cho câu hỏi Văn học trung đại là gì?; mốc thời gian mở đầu và kết thúc ra sao?; gồm những bộ phận nào?; đặc điểm, vai trò;... Đây là tiền đề để triển khai công trình *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*. Đến nay, các nhà nghiên cứu Văn học ở nước ta đã có những nghiên cứu, nhận định, đánh giá về Văn học trung đại Việt Nam qua các luận điểm khoa học. Tuy có nhiều ý kiến khác nhau, nhưng về cơ bản đều thống nhất, ở Việt Nam tồn tại một nền Văn học trung đại đồ sộ, với nhiều tác giả, tác phẩm có giá trị nghệ thuật cao, phản ánh quan điểm nghệ thuật của các tác giả và hiện thực cuộc sống của người dân. Vì vậy, khi tiến hành biên soạn *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*, các soạn giả cần dựa trên một quan điểm khoa học được nghiên cứu một cách bài bản, khoa học, khách quan và được học giới đồng thuận hơn cả.

Trong công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*, các soạn giả đã xác định mốc lịch sử của thời kỳ Văn học trung đại, đây cũng là một tư liệu, một kinh nghiệm cần tham khảo khi biên soạn công trình *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*. Về vấn đề phân kỳ lịch sử Văn học trung đại, các nhà nghiên cứu Văn học ở nước ta cũng đã có bề dày trong sự đánh giá, tìm hiểu... Tuy nhiên, cần nhìn nhận lịch sử Văn học như một quá trình diễn ra liên tục. Việc đưa ra những tiêu chí để phân định các giai đoạn phát triển của lịch sử Văn học trung đại mang tính tương đối. Những mốc lịch sử của dân tộc qua các sự

kiện lớn và mốc lịch sử Văn học có độ vênh nhất định, không trùng khít.

Về việc xây dựng cấu trúc vĩ mô (cấu trúc bảng mục từ): biên soạn công trình *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam* cần xác định những vấn đề trình bày trong công trình là những vấn đề cơ bản của Văn học trung đại Việt Nam, bao gồm: tác giả, tác phẩm, nhân vật, chủ đề, mô típ, giai đoạn văn học, những vấn đề về thể loại, nghệ thuật văn học,... Việc lập bảng mục từ cần đưa ra tiêu chí rõ ràng và thực hiện theo đúng tiêu chí đã đề ra.

Về việc xây dựng cấu trúc vi mô (cấu trúc mục từ): tham khảo từ công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*, mỗi loại mục từ trong *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam* sẽ có một cấu trúc riêng, nhằm làm nổi bật đặc trưng cơ bản của vấn đề đặt ra ở đầu mục, góp phần đảm bảo trật tự thông tin tri thức thống nhất, đầy đủ, khái quát, tiêu biểu, chính xác. Khi biên soạn nội dung mục từ cần theo đúng cấu trúc, nguyên tắc, thể lệ đã đưa ra từ ban đầu; nên đảm bảo sự cân đối về dung lượng giữa các mục từ, tránh tình trạng chênh lệch có mục quá dài, có mục lại quá ngắn.

Mỗi vấn đề của nền Văn học trung đại được đề cập đến trong công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* đều có điểm độc đáo, trong nhiều trường hợp đã góp phần làm nổi bật giá trị của nền văn học thời kỳ trung đại với vai trò đại diện cho nền văn hóa của các quốc gia. Sự phát triển của thời kỳ hiện đại có nguồn gốc từ sự phát triển của văn hóa thời trung đại. Điều đặc biệt đáng quan tâm ở thời kỳ trung đại, đó là sự giao lưu, tiếp xúc giữa các nền văn hóa khá phổ biến và rộng khắp, điều này dẫn đến sự tiếp xúc, giao thoa giữa các nền Văn học ở các khu vực sẽ là tất

yếu. Văn học thời kỳ trung đại ở Việt Nam đã có những đóng góp nổi bật cả về số lượng tác giả, tác phẩm, thể loại, đề tài, chủ đề, thi pháp,... Vì vậy, khi biên soạn công trình *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam* cần làm rõ được diện mạo, đặc trưng và giá trị của thời kỳ Văn học này.

Về phía quan điểm của người biên soạn, xác định việc truyền tải thông tin tri thức Văn học trung đại đến người tra cứu là vấn đề cần được xử lý một cách bài bản, nghiêm túc, khách quan. Các soạn giả tránh xu hướng hiện đại hóa, cần nhìn nhận Văn học từ trong nền văn hóa trung đại để tránh sự đánh giá, bình luận theo quan điểm hiện đại. Điều này nếu không khắc phục được sẽ dẫn đến sự nhìn nhận Văn học trung đại theo hệ quy chiếu vốn không thuộc về bản chất của nó.

3. Kết luận

Trong khuôn khổ một công trình bách khoa thư chuyên ngành, cuốn *Encyclopedia of Medieval Literature* đã đáp ứng được nhu cầu của người tra cứu phổ thông và chuyên sâu, bởi sách đã đề cập trực tiếp đến chuyên ngành Văn học, trong đó chứa đựng những thông tin tri thức về Văn học nói chung và Văn học trung đại trên thế giới nói riêng. Nói cách khác, công trình đã cung cấp cho người đọc những hiểu biết chung về diện mạo và quá trình phát triển nền Văn học dân tộc tại các quốc gia trên thế giới trong một khoảng thời gian khá dài.

Trước khi tiến hành biên soạn một công trình bách khoa thư, việc quan trọng là cần xác định đối tượng, phạm vi, cấu trúc và phương thức diễn đạt nội dung thông tin, từ đó hướng đến trình bày hệ thống thông tin tri thức theo một trật tự thống nhất và tối ưu. Để làm được điều đó, việc tham khảo, kế thừa thành tựu của các công trình bách khoa thư

lớn trên thế giới sẽ cung cấp cơ sở lý luận và bài học kinh nghiệm cho việc biên soạn các công trình cụ thể ở Việt Nam. Việc khảo sát, tìm hiểu công trình *Encyclopedia of Medieval Literature* có ý nghĩa thiết thực cho việc biên soạn công trình *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam* trên nhiều phương diện, trong đó việc xây dựng cấu trúc vĩ mô và vi mô được chú trọng hơn cả.

Thực tế, ở nước ta đã có một quá trình nghiên cứu về Văn học trung đại, mỗi nhà nghiên cứu, mỗi công trình nghiên cứu lại có quan điểm riêng, tạo thành tiếng nói học thuật đa chiều. Tham khảo từ công trình *Encyclopedia of Medieval Literature*, trước khi tiến hành biên soạn *Bách khoa thư Văn học Trung đại Việt Nam*, các soạn giả cần đưa ra quan điểm thống nhất ngay từ đầu về tiêu chí, nguyên tắc lựa chọn mục từ; cấu trúc vĩ mô, cấu trúc vi mô; nguyên tắc biên soạn, biên tập mục từ,... Về phía độc giả, họ luôn mong muốn có một cuốn sách tra cứu về Văn học trung đại Việt Nam một cách đầy đủ nhất, khái quát nhất. Công trình này sẽ tổng hợp được những vấn đề nội tại, cơ bản từ các góc độ khác nhau của Văn học trung đại Việt Nam, nhằm đáp ứng được nhu cầu của đông đảo người đọc, người tra cứu quan tâm đến nền văn học nước nhà.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lại Nguyên Ân, “Một vài ý kiến về việc biên soạn *Bách khoa thư Văn học*”, *Từ điển học và Bách khoa thư*, số 3(29), tr.97-101, 2014.
- [2] Nguyễn Tôn Nhan, *Bách khoa thư Văn hóa cổ điển Trung Quốc*, Nxb. Văn hóa - Thông tin, Hà Nội, 2004.
- [3] Hà Học Trạc, *Lịch sử - Lý luận và thực tiễn biên soạn bách khoa toàn thư*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2004.
- [4] Ruud, J., *Encyclopedia of Medieval Literature*, Facts On File, New York, 2006.